ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ

ਮਈ / ਜੂਨ ੧੯੮੪

ਨਾਰੀ ਅੰਕ

"ONE-STOP" GROCERY CENTRE

Victoria FoodCentre

FIGURE ON SAVINGS

WHEN YOU FOOD SHOP HERE

FRESH

Vegetables from Fiji
Every Week

SPECIAL SHIPMENT
JUST ARRIVED

LARGE VARIETY OF RECORDS & 8-TRACKS

SPECIAL OFFER:

ALL SIZES HEAVY-BOTTOM PATILAS

ਹਰ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਭਾਰੇ ਥੱਲੇ
ਵਾਲੇ ਪਤੀਲੇ ਦੀ ਸੇਲ

CLEANLINESS

LOWEST PRICES —PURE & FRESH QUALITY GROCERY ITEMS

5380 VICTORIA DRIVE [AT 38TH]
VANCOUVER
PH: 325-2933

LITERARY & CULTURAL
BI-MONTHLY OF PANJABI

THE WATNO DŪR

P.O.Box 67681 Stn.'O'
Vancouver, B.C. V5W 3V2

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ
ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਦੋ ਮਾਸਕ-ਪੱਤਰ

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ

P.O.Box 67681 Stn.'O'
Vancouver, B.C. V5W 3V2

2nd Class Mail Reg. No. 3233 ANNUAL SUBSCRIPTION: Canada-U.S.A. $8.00 Other Countries SEA $6.00 AIR $9.00	VOL. 9 NO. 86 MAY/JUNE 1981	*All officeholders and members of WATNO DUR PUBLICATIONS (Reg'd.) past and present have been and are honorary associates of WATNO DUR.*

EDITOR:
Sadhu, 437-9014

ASSISTANT EDITOR:
Sukhwant Hundal, 321-9221

CIRCULATION EDITOR
Amarjit Chahal, 581-0406

ADVERTISING AND MANAGING EDITOR:
Paul Binning, 879-3339

ADVISER:
Ajmer Rodey, 438-7793
Surinder Dhanjal, (403)-539-9614

WATNO DUR REPRESENTATIVES:

Raghbir Mand, 325-9564 Vancouver
Iqbal Ramuwalia, WATERLOO
Gill Avtar, Sherwood Park, Alta. (464-3851)
Dave Jatana, Prince Rupert 627-7209
Harnek Mann, Pr. George (564-6245)
J. S. Aulakh, Mission (826-4888)
Avtar Rodey, Quesnel (992-7578)
Tej Sandhu, Quesnel (992-6775)
Satwant Deepak, Edmonton 484-6423
Kashmira Singh Chaman, Calgary (248-2841)
Jagdev S. Jatana, Fort Nelson (774-6308)

Surinder Kailay
9-D, Sarabha Nagar
Ludhiana 141001
Punjab, India

Jasbir Bath
19 Summertrees Ave. L4920D
Greasby Merseyside
Liverpool, England

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ
ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ;
ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਨ।

ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟ

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦਾ ਇਹ ਨਵੀਂ-ਕੂਕ ਦਾ ਅੰਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।
ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਵੇਂ ਵਧਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਕ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।
ਸਾਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੀ; ਦੂਜਾ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਤੇ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਨੰਬਰ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਔਰਤ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੇਖਕਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

(ਇਸ ਅੰਕ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਪਾਦਿਕਾ)
ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ

ਮੁੱਖ ਚਿੱਤਰ: ਔਰਤ: ਇਕ ਚੇਤਨ ਸਾਂਝ / ਸ.ਕ.

PAUL'S PLUMBING & ELECTRICAL SUPPLY

PLUMBING & BATHROOM FIXTURES & SUPPLIES
HOT WATER TANKS
HOT WATER HEATING & SUPPLIES

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪਲੰਬਿੰਗ, ਹੀਟਿੰਗ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਸਟੋਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਓਮ ਪਾਲ ਵਲੋਂ 32 ਐਵਨਿਊ ਲਾਗੇ 4774 ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ ਤੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਓ, ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰੋ। ਠੀਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ।

872 3118

English-Punjab-Hindi Spoken
4774 Main St (at 32nd)
Vancouver ● 872-3118
Open Sunday — Parking at rear.

ਅਮਬੀਕਾ ਫੂਡਜ਼

ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਸਤੀ ਗਰੌਸਰੀ ਲੈਣ ਲਈ
ਸਾਡੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ।

Largest of it's kind in North America

ਦੂਸਰਿਆ ਦੀ ਸੇਲ ਪ੍ਰਾਈਸ
ਸਾਡੀ ਰੈਗੂਲਰ ਪ੍ਰਾਈਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

British Columbia's Finest Indian Grocery Store

327-0295

5125 VICTORIA
DRIVE VANCOUVER

VICON MEDIC PHARMACY

ਵਾਈਕਾਨ ਫਾਰਮੇਸੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ *6407 MAIN ST.* ਤੇ ਖੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੁਸੀਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਮਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਖੁਦ ਆਓ ਤੇ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਵੇਖੋ।

TEL: 324-3177

KENNY K. H. NG B.Sc. (PHARM.) R.P.E.B.C.

PAUL C. Y. FU B.Sc. (PHARM.) R.P.E.B.C.

6407 MAIN ST.
VANCOUVER, B.C. V5W 2V5

Inflation-resistant Insurance

BUS: 682-7531

RES: 254-5837

Sudesh Kalla

"I've got a plan to help you build a better tomorrow."

REDUCE YOUR INCOME TAX AND BUILT
A GUARANTEED PENSION
MAKE THAT CALL NOW

NORTH AMERICAN LIFE
1010-1090 West Georgia St., Vancouver,

ਔਰਤ: ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਹਜੂਮ

ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ

(ਇਕ)

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਮੈਂ ਉਹ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਅਚੰਭੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਈ; ਉਹੀ ਨਕਸ਼, ਤਿੱਖਾ ਨੱਕ, ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਪਰ ਵਾਲ ਅਧਿਓਂ ਵੱਧ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਘੂਰ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ –

"ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ ਦੀਪਇੰਦਰ ਹੈ ਨਾਂ? ਉਹ ਕੁਝ ਘਬਰਾਈ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਪਛਾਣ-ਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ "ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵੀ ਵੇਖਦੀ ਸਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ।"

ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਦ ਮਿਲੀਆਂ ਇਹ ਦੋ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਤਾਰ ਚਿੱਟੀ ਚਮਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਦੀਪੀ ਦਾ ਤਾਂ ਅਧਿਓਂ ਵੱਧ ਸਿਰ ਚਿੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਈਆਂ - ਅਗੋਂ ਕੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ....

ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਆਹ ਕੇ ਇੰਡੀਆ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਲਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਮੰਗਵਾ ਲਏਗਾ.... ਪਰ ਦੋ ਸਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤ ਗਏ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਭਰਕੇ ਮੁੜ ਚਿੱਠੀ ਹੀ ਨਾਂ ਪਾਈ ਨਾਂ ਪਤਾ ਨਾਂ ਸੁਰਤਾ.... ਹਾਰਕੇ ਦੀਪੀ ਖੁਦ ਹੀ ਮਾਂ ਪਿਉ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਰਖਾ ਕੇ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਨੇਡਾ ਆ ਗਈ... ਬੀ ਐੱਡ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਦੀਪੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਲੱਭ ਲਿਆ ਤੇ ਜਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਕ ਦਮ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਾਂਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦੀਪੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਔਰਤ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਫੇ ਤੇ ਬੈਠੀ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਘਬਰਾਵਟੀ ਜਿਹੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ 'ਚ ਬੋਲੀ "ਪਿੰਕ, who's she?" ਪਿੰਕ ਦੀਪੀ ਦਾ ਪਤੀ ਕਦੀ ਦੀਪੀ ਵੱਲ, ਕਦੇ ਉਸ ਫੈਸ਼ਨੇਬਲ ਔਰਤ ਵਲ ਵੇਖੀ ਜਾਏ... ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਚਨ ਵਿੱਚ ਤੁਰ ਗਿਆ... ਦੀਪੀ ਮਗਰੇ...." ਦੱਸੋ ਜੀ, ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ?" ਦਲਬੀਰ (ਪਿੰਕ) ਲੋਹਾ ਲਾਖਾ ਹੁੰਦਾ ਬੋਲਿਆ "ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੈਂ ਇਥੇ ਕਿੰਨਾਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆਂ, ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਰ ਜਾਂ ਖੱਤ ਪਾ ਕੇ ਆਉਂਦੀ" - ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੀਪੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਪੂਰੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਦਲਬੀਰ ਇਕ ਦਮ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ...." ਬਦਚਲਣੇ, ਕਮਜ਼ਾਤੇ ....ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਪਾਪ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਆਈ ਹੈਂ" - ਦੀਪੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਆਉਂਦਾ ਜਾਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ...... ...

ਬੜਾ ਰੌਲਾ, ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਘੋਰ ਖਰਾਬੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ- ਪਰ ਦੀਪੀ ਲਈ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾਂ ਰਹਿ ਸਕੀ ਤੇ ਦਲਬੀਰ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ...." ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ... ਸਾਡਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਢੌਂਗ ਸੀ,..... ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਇਸ ਔਰਤ ਗੁਲਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ"— ਫੇਰ ਮਾਮਲਾ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ - ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣੇ ਪਏ, ਮੁਕੱਦਮਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ... ਹਾਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਿਲ ਗਈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ... ਬੱਸ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਥੇ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਰਾਣੀ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਾਂ - ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹਾਂ - ਰਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ... ਉਹ ਤਾਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ-- ਪਰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖਮ ਹਰੇ ਹੋ ਆਏ ਨੇ, ਇੰਜ ਜਾਪਿਐ ਜਿਵੇਂ ਕਲ੍ਹ ਦੀ ਗਲ ਹੋਵੇ ... ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਡੁਬ ਡੁਬਾ ਆਈਆਂ.....

(ਦੋ)

ਪਹਿਲੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹੀ ਨਾਂ ਭਰੀ। ਵੱਡੀ ਧੀ ਜਦੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਾਂ ਆਇਆ ਕਰੇ, ਘਰ 'ਚ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ, ਪਿਉ ਪ੍ਰਦੇਸੀ... ਮੰਦੀ ਚੰਗੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਲੋਕੀਂ ਵੇਖਦੇ ਨੇ, ਹਾਏ ਹਾਏ ਜੇ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕੱਲੀ ਕੀ ਕਰਾਂਗੀ'... ਜੋ ਮਿਨਤਾਂ ਤਰਲੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੱਲ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾ। ਚੱਲੋ ਰੱਬ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ, ਉਹਦੇ ਮਨ ਮਿਹਰ ਪੈ ਗਈ... ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਨੇਡਾ ਆ ਗਈਆਂ। ਹਫਤਾ ਦਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਲੰਘ ਗਏ, ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਉ ਲੱਗ ਪਿਆ ਇਥੋਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸਣ--- ਜੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗਾਣਾ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲੈ, ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਦੱਸ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਉਂਦੀ ਨੀਂ, ਕਿਵੇਂ ਇਥੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇਂ--- ਸੋ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਮੁਕੇ ਦਿੱਤਾ... ਪਰ ਫੇਰ ਉਹੀ ਉਹਦਾ ਤੱਤਾ ਸੁਭਾ... ਸ਼ਾਮੀਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਅੱਧੀਆ ਪੀ ਕੇ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਰੇ ਬੋਲਣ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਥੇ ਕੀ ਦੁੱਖ ਪੈਂਦਾ ਸੀ.. ਚੰਗੀ ਰੋਟੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ... ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਤਾਂ ਖਰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਹ... ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਜਾਇਆ ਕਰੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ... ਇਹਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਭਲਾ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ? ਹੋਇਆ ਖੂਹ ਖੇਤੀਂ ਰੋਟੀ ਲੈ ਗਈਆਂ, ਸਾਗ ਤੋੜ ਲਿਆਂਦਾ....। ਪਰ ਸਮਝ ਨਾਂ ਪਈ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਜਾਈਏ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ- ਆਖਣ ਲੱਗਾ... ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ, ਇਹ ਕਨੇਡਾ ਹੈ... ਜਿੰਨੇ ਜੀ ਘਰ ਦੇ ਉਨੇ ਹੀ ਕਮਾਉ ਵਾਲੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ..." ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਦੂੰਗਾਂ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਓ...। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਓਪਰੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਫਾਰਮਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਬੂਟਾਂ ਪੁੱਟਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਲਾਏ, ਫਿਰ ਕੰਮ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਸੀਂ ਘਰ ਬੈਠ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਘਰ ਬੈਠੀਆਂ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਰੜਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਗੱਲ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ। ਹਾਰ

ਕੇ ਵੱਡੀ ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਔਨੇ ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਪਏ ਨੀਲ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਵੇਖ ਨਾਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਸ ਖੂਹ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪਈ ਹੈ ਨਾਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਲਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਕਹਿ ਛਡਦੈ ਇਹਨਾਂ ਰੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਛੱਡ ਕਿਧਰੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਲੈਣ···ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਤਪ ਤਪ ਅਥਰੂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਵਗ ਪਏ····।

(ਤਿੰਨ)

ਮੈਗਅਰਸਰ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਰਗੀ ਉਹ ਗੋਰੀ ਔਰਤ ਕਦੇ ਦੀ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਕਿਧਰੋਂ ਕੋਈ ਕੈਡੀ ਚਿੱਠੀ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਂਦੀ। ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਭਿਹਨ ਚੱਕਰ ਰੰਗ ਢੰਗ ਸੱਭ ਕੁਝ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਪ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਔਰਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਲਗਾਉ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੱਛੇ ਇੰਡੀਆ ਉਸਦੀ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਇਹ ਫਰਾਡ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਇੰਡੀਆ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰੂਫ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਰੋਈ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਉਸਨੇ ਉਸ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਸੱਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਅਰਜ਼ੀ ਭਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆ ਦੇਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕੁੰਵਾਰਾ ਹੈ। ਇਸਤੇ ਉਸਨੇ ਬੜੀਆਂ ਸਖਤ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਤੇ ਇਧਰ ਰੋਂਦੀ ਕਲਪਦੀ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਜ਼ਟਰ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤੇ ਉਹ ਗੋਰੀ ਔਰਤ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਰਮਨੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤੇ ਦਿੱਖ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਬੇ-ਪਛਾਣੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਔਰਤ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਠਹਿਰੀ ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਪੱਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਹੀ ਉਹਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਲੰਘ, ਦੋ, ਚਾਰ, ਹਫਤਾ, ਦੋ ਹਫਤੇ ਤੇ ਉਹ ਪਰਤ ਕੇ ਨਾ ਆਇਆ ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਗੋਰੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਥਾਂਈ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾਂ ਲੱਗਿਆ ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਉਥੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ

ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਆਰਥਿਕ ਉਹਨਾਂ ਭੁਲਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਉਹ ਇਥੇ ਹੈ ਜੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈਂ। ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਧਕ ਧਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਏ ਰੱਬਾ ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦੈ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਲਵੇ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਸਤੋਂ ਸਾਰੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਥੇ ਗਈ ਉਥੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੀ ਔਰਤ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਈ ਜਿਥੇ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪਤੀ ਉਸੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੀ ਗਰਮਨ ਔਰਤ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਰੱਖੀ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ... ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵੱਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲਪਕਿਆ, ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਗੋਰੀ ਔਰਤ ਕੁੱਝ ਸੰਭਲੀ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਫੜਨ ਲੱਗੀ ਪਰ ਉਸ ਦੂਸਰੀ ਔਰਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁੱਟਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈਂ, ਮੇਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਰਦੀ--- ਤੇ ਉਹ ਦੂਸਰੀ ਔਰਤ ਹੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆ ਦਿਆਂਗੀ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਗੋਰੀ ਔਰਤ ਉਥੋਂ ਸੁਜਿਆ ਚਿਹਰਾ, ਦੁੱਖਦੇ ਤਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਆਈ। ... ... ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁੱਝ ਉਹ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਦੁੱਖ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਸਕਦੀ.... ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਤਰ ਬ ਤਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ -- o o o

---

ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੁ ਚੇਤੰਨ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 1973 ਵਿੱਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ। ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਫਲ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

- ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਨੇਡੀਅਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਜੁਲਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।
- ਨਵੀਆਂ ਇਮੀਗਰੈਂਟ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।
- ਹੋਰ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਥੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- ਨਵੰਬਰ 1976 ਵਿੱਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸੱਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
- ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ 9 ਮਾਰਚ 1981 ਵਿੱਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਇਕ ਸਫਲ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ।
- ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਔਰਤ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਦ ਚਾਹੁਣ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। o o o

ਇਕਹਰੀ ਕੂੰਜ

ਮਨਜੀਤ ਗਿੱਲ

"ਬਾਬਲ ਵਿਦਿਆ ਕਰੇਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਵੇ"

ਕੁੜੀਆਂ ਇਹ ਗੀਤ ਬੜੀ ਦਰਦ ਭਰੀ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਡੋਲੀ ਵਿੱਚ ਬਹਿ ਰਹੀ ਜਿੰਦੂ ਦਾ ਇਕ ਤਰਲਾ ਹੋਵੇ. ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਦਾਸੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਰੋਕਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਵਗੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ ਅੱਜ ਪਰਾਈ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਭਾਂਵੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋਰ ਕੇ ਮਾਪੇ ਸਮਝਦੇ ਐੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰੋਂ ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਨਜਾਣੇ ਨਾਲ ਬੰਨਦਿਆਂ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਧੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਉਪਰ ਹੀ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਬੀ. ਏ. ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਉ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਿਰ ਉਪਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਆਦਮੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੋਝ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੰਦੂ ਦਾ ਭਰਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਕੋਈ-ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਜੋ ਕੁਝ ਪਿਉ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਸਰਿਆ ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੱਖ ਸ਼ਗਨਾਂ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਰਿਆ।

ਹਰਦੀਪ ਜਿੰਦੂ ਦਾ ਪਤੀ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸ਼ਰੀਫ ਲੜਕਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਜਿੰਦੂ ਦੀ ਅਕਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਨੇਡਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਐਸ਼ਾਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਦੀ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਕਿਸੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਝਦੇ ਐੈ।

ਮਹੀਨਾਂ ਕੁ ਭਾਰਤ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਦੀਪ ਵਾਪਸ ਕਨੇਡਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਗਿਆ, ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਪੇਪਰ ਵਗੈਰਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਮਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਗਈ. ਮਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਾਰ ਖਿੱਚ ਪਈ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਬੱਚੀ ਉਸਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਵੇਗੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਧੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਾਂਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ; ਸਭ ਕੁੱਝ-ਸੋਚ ਕੇ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਫਿਸਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂ-ਕਿ ਜਿੰਦੂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਉਸਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਭੈਣ, ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਜ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸੱਭ ਕੁਝ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਚੱਲੀ ਹੈ ਪਰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸੋਚਕੇ ਸਤਨੇ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲਿਆ।

ਜਿੰਦੂ ਪਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਹਰਦੀਪ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਭੈਣ ਤੇ ਭੈਣ ਦਾ ਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ, ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਬਾਅਸ ਨਾਲ

ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਸਾਫ਼ ਨੇ ਰਜਾਈ ਨੂੰ ਛੱਡੀ ਪਾਈ, ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਵਿਛੜਿਆ ਪਰਵਾਰ ਮੁੜ ਮਿਲ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸੌਹਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਰਤਾਅ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਇਹੋ ਹੀ ਡਰ ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਖਾਂਦਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰਖਰੂ ਸਮਝਿਆ।

ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ ਜਿੰਦੂ ਅਜੇ ਨਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਸੱਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਸੰਭਾਲ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਫ਼ਾਈ, ਰੋਟੀ ਬਨਾਉਣੀ ਸਭ ਉਸਦੇ ਜਿੰਮੇ ਹੈ। ਤੇ ਜਿੰਦੂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ 2 ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ, ਕੁਝ ਦੇਰ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਹਰਦੀਪ ਕਦੇ ਦਿਨੇ ਕੰਮ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਦੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਬਦਲ ਕੇ ਰਾਤ ਦੀ ਟਰਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਜਿੰਦੂ ਉਸਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਤੇ ਤੋਰਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਹਰਦੀਪ ਵੀ ਅਸਲੋਂ ਬੜਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ, ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਵਰਤਾਉ ਉਪਰ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਭਾਗਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗਾ, ਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਜਿੰਦੂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਹੋ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਤੇ ਸੁਘੜ ਵੀ, ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਨਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੀ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਲਈ ਬਲਦੀ ਉਪਰ ਤੇਲ ਪੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੋਚਦੇ ਸੋਚਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਨੇ ਪੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਘਰ ਆਏ ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਉਹ ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਉਪਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਝੂਠ ਜੋੜ ਕੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ, ਹਰਦੀਪ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭੈਣ ਦਾ ਆਖਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੋੜਦਾ, ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਸੱਚ ਕੁਝ ਸੁਣਕੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਵੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਉਸਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਸਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਸੇ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਜਿੰਦੂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ-ਵਾਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਤੋਂ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਮਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕ-ਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਾਈ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਦੂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੰਦਰੋ ਅੰਦਰ ਖੁਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰੋਂ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ, ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਮਹੀਨੇ ਬੀਤਦੇ ਗਏ ਤੇ ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਇਕ ਬੱਚੀ ਨੇ ਜ-ਨਮ ਲਿਆ, ਹਰਦੀਪ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਨੇ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਕੰਨ ਪਾਟੀ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹੀ ਦੇ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿੰਦੂ ਇਕ ਹੌਕਾ ਭਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੰਦੂ ਦਾ ਮਾਮਾ ਜੋ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਨੇ ਇਹ ਸੁਨਿਹਰੀ ਮੌਕਾ ਸਮ-ਝਿਆ ਸੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਏ ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਉਹ ਨਵੀਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦਸਦੀਆਂ ਕਿ ਜਿੰਦੂ ਮਾਮੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ

ਹੋਰ ਕਿੰਨਾਂ ਹੀ ਕੁੱਝ, ਹਰਦੀਪ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਲਾਈ ਲੱਗ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਦੂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਣ ਉਸਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾਂ ਵੜਨ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਪਿੰਦੂ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਰੋਈ। ਉਸਨੇ ਹਰਦੀਪ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਹ ਉਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਚਿੰਗਾੜੀ ਹਰਦੀਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ ਪਿੰਦੂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸੁਣ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਉਪਰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗੀ, ਉਹ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕੱਲੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗੀ. ਪਿੰਦੂ ਨੇ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ, ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਬਾਪ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤਿਆਗ ਸਕਦੀ ਸੀ. ਫਿਰ ਵੀ ਹਰਦੀਪ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਪਿੰਦੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕਟਣ ਲਈ ਕੈਮਲੂਪਸ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਦੂ ਨੇ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਾਂ ਸਮਝਿਆ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਹਰਦੀਪ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਸਨ, ਤੇ ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ, ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹਰਦੀਪ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੀ. ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਕੀ ਹੈ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਦਿਮਾਗ ਖਪਾ-ਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ ਉੱਪਰ ਨਾਂ ਪਹੁੰਚੀ।

ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਲੂਕ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਲੱਗਿਆ ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤੋਰਿਆ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਖਿਚੋਤਾਣ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, ਰਾਤ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਉਹ ਥਕਾਵਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸੌਂ ਗਈ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਬੜੀ ਧੀਮੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਹਰਦੀਪ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

" ਤੇ ਫਿਰ ਤੂੰ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇਲ ਫੂਕਣ" ਇਹ ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੀ, ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਪਿੰਦੂ ਚੁਕੰਨੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲੱਗੀ।

" ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੰਨ ਪਾਟੀ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਆਉਂਦਾ, ਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜ ਵੇਖੇ ਸਨ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ" ਤੈਨੂੰ ਕੰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਵਹੁਟੀ ਹੋਰ ਲਿਆ ਦਿੰਦੀ" ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਪਿੰਦੂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲਿਉਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਧਰਤੀ ਖਿਸਕਦੀ ਜਾਪੀ ਤੇ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਰੂੰਗ ਬਣਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਢੋਅ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

" ਓਏ ਮੇਰਿਆ ਰੱਬਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਿੰਦੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ, ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਰਲ ੨ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਤੁਰੇ " ਮਾਂ ਤੇਰੀਏ ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਬੈਠੀ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਸੋਚ ਕੇ ਉਹਨੇ ਹੌਕਾ ਭਰਿਆ।

ਜਿੰਦੂ ਦਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਉਸਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ, ਕਦੀ ਉਹ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਕਦੇ ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ - ਉਸਨੂੰ ਸੁਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਪਈ, ਹਰਦੀਪ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਉੱਠ ਕੇ ਕੈਂਪ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ "ਕੰਜਰਾਂ ਦੀਏ ਅੱਜ ਤੇਰਾ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੀ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਚੀਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਨਣੀ, ਸੱਸ ਬੋਲੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਜਿੰਦੂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਘੁੱਟਕੇ ਫੜ ਲਈਆਂ। ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕੇ ਜਿੰਦੂ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਚੁੰਨੀ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਗਲੇ ਨੂੰ ਘੁੱਟਦੀ ਗਈ। ਵਿਚਾਰੀ ਜਿੰਦੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਜਾਨ ਤੋੜ ਗਈ। ਸੱਸ ਤੇ ਨਨਾਣ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਕ ਮੰਜੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੀ ਮਰ ਗਈ ਸੀ।

ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸ਼ਾਮਾਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਮਹੀਨੇ ਜਿੰਦੂ ਦੀ ਡੋਲੀ ਪੇਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ ਉਸੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਉਸਦੀ ਅਰਥੀ ਸਹੁਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਕ "ਵਿਛੜੀ ਕੂੰਜ" ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰੁਸ ਚਲੀ ਸੀ।

o o o

ਸੂਚਨਾਂ

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 1981 ਦਾ ਅੰਕ ਕਨੇਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਨੂੰ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਭੇਜ ਦੇਣ। ਅਸੀਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਰਚਨਾਂ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜੋ। — ਸੰਪਾਦਕ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ

S&S Insurance SERVICES

(FORMERLY KINGSGATE INSURANCE)

6679 MAIN STREET - 2nd FLOOR (at 51st. Ave)

VANCOUVER, B.C.

TEL: 324-2311

GET YOUR autoplan AND HOME INSURANCE

ਕਾਰਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਵੈਨਾਂ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇ ਲਈ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦਫਤਰ ਆਓ ਅਤੇ ਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਚੰਗੀ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਲਾਹ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਨਕੰਮ ਟੈਕਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ

Enquire about Added Autoplan Protection Benefits from us:

- UNDER INSURED MOTORIST PROTECTION
- INCOME REPLACEMENT
- LOSS OF USE
- FREE AUTOPLAN MOTORIST KIT

Income Tax Services also available

ਨੈਲੀ ਮੈਕਲੰਗ
Nellie McLung

ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤ੍ਰੀ ਤੇ ਨਾਵਲ ਲੇਖਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'Banaka' ਅਤੇ ਨਾਵਲ ਦੀ ਇਕ ਪੁਸਤਕ "Tea with Queen" ਛਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹਵਾਂਗੀ, ਤਾਜ ਮਹੱਲ
— ਮੇਰੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਦੋਸਤ ਇਸਤਰੀ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਚਿੱਟੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਉਸਾਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ
ਦਗ਼ਦੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸੀਖ ਨਾਲ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਫੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।
— ਜਿਵੇਂ ਰੂਸੀ ਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ
ਉਮਰ ਭਰ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕਸੀਦਾ ਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ
ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।
— ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਚੱਕਰਾਂ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਕੂੰ ਤੋਰ ਤੁਰਦੀਆਂ
ਥੱਕੇ ਪਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਬਾਹਰ ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਸਨ
ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹਵਾਂਗੀ—

—...—

ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ

ਅੰਤਰ ਘਟ ਤਕ ਪਿਆਸੀ

ਅੰਤਰ ਘਟ ਤਕ ਵਿਗਸ ਰਹੀ
ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰੇਹ ਮੇਰੀ
ਪਿਆਸੀ ਹਾਂ ਇਕ ਬੂੰਦ ਲਈ
ਬੂੰਦ : ਇਕ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇਰੀ
ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਏ
ਇਕ ਕਤਰਾ ਤੇਰੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ
ਮੁਕਦਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਲਈ
ਇਕ ਜ਼ੱਰਾ ਤੇਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚੋਂ

ਬਰਫ਼ ਵਾਂਗ ਜੰਮ ਗਈ ਹੈ ਜੋ
ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਚੁੱਪ ਅਸਾਡੀ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਨ–ਧੁੱਪ ਕਦ ਚੜ੍ਹੇਗੀ
ਕਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਘਲਾ ਸਕਾਂਗੇ

ਸੁਗੰਧਮਈ ਕੰਬਣੀ ਆਪਣੀ ਦੇ
ਆ ਕੁਝ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਬਹੀਏ
ਕਣੀਆਂ ਭਿੱਜੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ
ਦਾ ਨਿੱਘ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੀਏ
ਠਹਿਰੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਇਕ ਕੰਕਰ
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਦੀ ਹਲਚਲ ਤੱਕੀਏ
ਮਰ ਚੁਕੀ ਰਾਖ਼ ਸਲੇਟੀ ਝਾੜ ਕੇ
ਉਦੈ ਫਿਰ ਇਕ ਚਿੰਗਾਰੀ ਕਰੀਏ
ਚੁੱਪ ਪਿਘਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਆ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ–ਘਟ ਤਕ ਚਲੀਏ
ਆਪਣੀ ਧੁੱਪ ਇੰਜ ਹੀ ਸੇਕ ਸਕਾਂਗੇ
ਅੰਦਰ ਦੀ ਅਗਨੀ ਤੇ ਜਲ–ਸਰਹ ਆਪਣੀ
ਇੰਜ ਹੀ ਫਿਰ ਛੂਹ ਸਕਾਂਗੇ।

ਤੇਰੀਆਂ ਇਹ ਸਵਾਲੀ ਅੱਖੀਆਂ
ਸ਼ਿਵ–ਕੰਠ ਜਿਹੀ ਨੀਲੀ ਗਰਦਨ ਮੇਰੀ ਦੁਆਲੇ
ਨਿਰੰਤਰ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਟਕ ਰਹੀਆਂ

ਹੈਰਾਨ ਹੈਂ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਹਾਂ ਮੈਂ
ਕਿੰਜ ਦਸਾਂ : ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ
ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਣੂ ਹਾਂ ਮੈਂ
ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ਿਵ-ਸ਼ਕਤੀ
ਜ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਰਾ
ਪੀ ਸਕਾਂ ਜੀ ਸਕਾਂ ਮੁਸਕਾਂਦੀ
ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਹਰ ਵਾਰ
ਖ਼ਾਲੀ ਪਿਆਲਾ ਫੜਦਾ ਰਿਹਾ
ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ
ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ
ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਜਦ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਦਾ ਸ਼ੋਰ
ਕੁਝ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪਾ ਕੇ
ਸਨਮੁਖ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ੁੱਰਅਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ
ਹੱਥ ਤੇਰੇ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਫਿਰ
ਮੇਰੇ ਹੋਠਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ, ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ
ਮੈਂ ਫਿਰ ਭੀ ਪਿਆਸੀ
ਅੰਤਰ ਘਟ ਤੱਕ ਪਿਆਸੀ ਹਾਂ

ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਤੇਰਾ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ
ਜ਼ਿਹਨ ਮੇਰਾ ਡੰਗਦਾ ਰਿਹਾ
ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਤੇ ਲਗ ਕੇ
ਡੰਗ ਉਸਦਾ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ
ਵਿਸ਼-ਕੰਨਿਆ ਬਣਾ ਜੋ ਹਰ ਨਾਰੀ ਨੂੰ
ਖ਼ੁਦ ਦਵਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।
ਅੱਜ ਰੱਬੀ ਵੀ ਹਾਂ ਮੈਂ ਦੁਰਗਾ ਵੀ
ਤੇ ਕਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵੀ
ਤੇਰੇ ਸਨਮੁੱਖ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂ
ਅੰਤਰ ਘਟ ਤਕ ਨਾਰੀ ਹੀ ਨਾਰੀ ਹੀ
ਪਿਆਸੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਰ ਘਟ ਤਕ ਪਿਆਸੀ
ਤੇਰੇ ਹੋਠਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰੇ ਕਿਸੇ
ਅਪਣਰ ਬਚਨ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ

ਮੈਂ ਸੱਚ ਹਾਂ ਨੰਗਾ
ਅਲਫ਼ ਨੰਗਾ ਸੱਚ
ਉਕਸਾਊ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ
ਉਹ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਂ ਮੈਂ
ਕੰਠ ਮੇਰਾ ਨੀਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਨੀਲਾ
ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਫਿਰ ਭੀ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੂੰਸਾਂ ਜੋ ਹੀਲਾ
ਤਾਂ ਆਉ ਨਾ ਸਹੀ ਦੋ ਘੁੱਟ
ਇਕ ਬੂੰਦ ਹੀ ਸਹੀ
ਚੱਖ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰਾ
ਮੇਰੇ ਮਾਸ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਦੇਖੋ ਜ਼ਰਾ
ਇਕ ਜਨੂੰਨ ਮੋਏ ਭੁਖੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ
ਸੋਚ ਦੀ ਪਗਡੰਡੀ ਤਜ ਕੇ ਜੋ ਤੁਰਦਾ
ਇਹ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਨਿਰਾ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦਾ—

ਨੰਗੇ ਮੂੰਹ ਨੰਗੇ ਜ਼ਿਹਨ
ਕਦਮ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾਕੇ ਤੁਰਨਾ
ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ
ਤਪਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਤੇ ਭੱਖਦੇ ਭਾਵਾਂ ਦੇ
ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ
ਦਸਤਾਨੇ ਲਾਹ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੱਥ ਫੜਨ ਲਈ ਤੂੰ ਆਦਮ ਹੋਵੇਂ

ਇਕ ਦੂਰੀ ਤੈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ
ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚੋਂ
ਥੋੜੀ ਕੁ ਹਉਂ ਮਨਫ਼ੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਲਿਆ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਖੇ ਸਿਰਤਾਜ ਨੂੰ
ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਬਣਾ
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੀ
ਮੈਂ ਹੱਵਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੀ ਤੇਰੀ
ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ
ਕਦਰ ਦਾ ਇਕ ਕਤਰਾ
ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰ ਜਾਏ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਤੋਂ ਸਰਾਪੀ ਮੇਰੀ
ਅੰਤਰਘਟ ਦੀ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਿਟ ਜਾਏ।

ਕਦਰ ਦਾ ਇਹ ਕਤਰਾ ਪਰ
ਕਿਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤੇ ਪੁਲਾੜ
ਮੁੜ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਗਿੜਨਾ ਚਾਹੁਣ
ਤਾਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਣੇ
ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਹਨ ਤੇਰੇ ਨੂੰ
ਨਿਰੰਤਰ ਅਥਾਹ ਸਮੇਂ ਤੇ
ਅਸਗਾਹ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ
ਗਿੜਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਗਿੜਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ
ਕਈ ਲੱਖ ਸੂਰਜਾਂ ਨੇ ਜੰਮਣਾ ਹੈ
ਕਈ ਲੱਖ ਸੂਰਜਾਂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਹੈ
ਮਾਦੇ ਦੇ ਜ਼ੱਰੇ ਜ਼ੱਰੇ ਦਾ ਮੰਥਨ ਹੋਏ
ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਉਹ ਛਿਣ
ਪੁਲਾੜ ਦਾ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਮੁੜ ਆਏ
ਉਸ ਸਵਰਗੀ ਵਾਟਿਕਾ ਦੀ ਮਦਮਸਤ ਮਹਿਕ
ਅਣਛੂਹੇ ਰੁੱਖਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ
ਕੰਵਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ
ਚਿਕਨੀ ਉਹੀ ਸਬਜ਼ ਆਭਾ
ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇੰਨ ਬਿਨ
ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਿਰਜਦੀ
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਆਏ :

ਮੈਂ ਉਹੀ ਹੱਵਾ ਤੇਰੀ
ਹਰੀਆਂ ਬਲੌਰੀ ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲਾ
ਉਹੀ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਚਿੱਤਕਬਰਾ ਸਰਪ
ਸ਼ਾਖ਼ ਤੋਂ ਸ਼ਾਖ਼ ਡਾਲ ਤੋਂ ਡਾਲ
ਸਰਕਦਾ ਤਿਲਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ
ਮਹਿਕ ਮੇਰੇ ਬਦਨ ਦੀ
ਫਿਰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਉਤੇ
ਬੇਵਜਹ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ
ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ
ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ!
ਇਸ ਵਾਰ ਉਸਦਾ ਜੂਠਾ
ਸੇਬ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਖਾਣਾ
ਨਾਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਉਕਸਾਣਾ
ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਸ
ਅੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੇਣੀ
ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੈ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦੇਣੀ
ਉਸਦੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਮਣੀ

ਜੇਠਾ ਫਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ
ਪ੍ਰਥਮ ਆਦਮ ਨੇ ਚੱਖਣਾ ਹੈ
ਆਦਮ : ਦਿਮਾਗ਼ ਹੈ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ
ਸਾਗਰ ਹੈ ਕਦਰ ਦਾ
ਹੱਵਾ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਕਰਿਆ
ਸਰਾਪ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂੰਝ ਦਏਗਾ
ਅੰਤਰ-ਘਟ ਦੀ ਪਿਆਸ ਦਾ
ਤ੍ਰੇਹ-ਸ਼ਿਗਾਫ਼ ਫਿਰ ਆਪ ਭਰੇਗਾ
ਕਾਇਆ ਕਲਪਿਤ ਇਹ ਸੰਕਲਪ
ਜਦ ਆਦਮ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼-ਗਰਭ ਵਿਚ
ਅੰਕੁਰ ਬਣ ਨਵ ਜਨਮ ਲਏਗਾ।

ਸੂਚਨਾ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਡਰਾਮਾ 'ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ' ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ 'ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਡਰਾਮੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿੱਚ ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਜੁਲਾਈ 25 ਅਤੇ 31 ਇਤਵਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰਾਮੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਜਾਨਣ ਵਾਸਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫ਼ੋਨਾਂ ਤੇ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ:-

ਕਨੇਡਾ :- (416) 792-8254
(416) 336-7024

ਭਾਰਤੀ ਆਰਟ ਜਿਊਲਰਜ਼
ORIENTAL SILVER AND GOLD JEWELLRY REPAIRING

BHARTI ART JEWELLERS
Specialist in East Indian Jewelry Craftware
RASIK PAREKH
Res.: 879-5610
Store: 874-9448
885 Kingsway nr. Fraser
Vancouver B.C., Canada
We Also Take Orders For
Marriage Party Photos and Group Photos
Contact Raj

ਬੈਥ ਜੈਨਕੋਲਾ

(BETH JANKOLA) ਬੈਥ ਜੈਨਕੋਲਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤ੍ਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਵ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪ ਚੁਕੇ ਹਨ: The Way I See It, Jody Said, Mirror Mirror, ਅਤੇ Girl of The Golden West.

ਕਾਇਆ ਕਲਪ

ਔਰਤ / ਇਕ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ
ਜਿਹੜਾ / ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ / ਸਮਝਦੇ
ਆਰਾਮ ਨਾਲ / ਸੋਚ-ਪੂਰੀ ਇਕਾਂਤ
ਵਿਚ / ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋਤਾ /
ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ
ਉਹ ਸਿਰਫ / ਉਸ ਸਮੇਂ
ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ /
ਜੋ ਸੋਚਾਂ ਨਾਲ / ਕਾਇਆ
ਕਲਪ ਕਰਕੇ ਔਰਤ ਵਿਚ
ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ / ਮੁਕੰਮਲ /
ਉਸ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ
'ਅਸਲ ਵਿਚ' ਦਾ / ਰੂਪਾਂਤਰ
ਸਮੀਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਲਾ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਤ

ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ / ਹੈ
ਕਲਾ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਤ / ਉਸ ਦੇ ਬਿਨਾ
ਅਤੇ
ਔਰਤ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
ਉਸ ਦੇ ਬਿਨਾ
ਉਸ ਦਾ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਗੁੱਡੀ ਵਰਗਾ ਸਿਰ /
ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨਾਲ ਚਿਪਕਾਇਆਂ
ਕਾਲੇ ਜਾਲੀਦਾਰ ਬੁਰਕੇ ਅੰਦਰ /
ਉਸ ਦੀ ਕੰਘਾ ਕਰਦਿਆਂ / ਅਤੇ
ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ
ਤਾਲੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ /

ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਧੀ ਤੇ ਮੈਂ / ਆਪਣੇ ਬੈਠਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ / ਗ੍ਰੈਨਾਈਟ ਪੱਥਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਵਡੀ ਸਾਰੀ ਫਾਇਰ ਪਲੇਸ ਅੱਗੇ / ਬੈਠੀਆਂ ਹਾਂ / ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕਦੀ ਹੈ / ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋਡੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ / ਮੰਮੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ / ਫੋਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਭੱਜ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ / ਆਪਣੀ ਮੇਜ਼ ਲਾਗਿਓਂ ਲੰਘਦਿਆਂ / ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ / ਕਿ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਬਰਗਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ / ਉਸਨੇ ਅੱਧੀ ਦਾ ਕੋਣਾ ਸੰਘ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ / ਜੋਡੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕੋਣਾ ਕੱਢ ਦੇ / ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕ ਅਣਜਾਣ ਆਵਾਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ / ਜੋਡੀ ਬਿੱਲੀ ਫੜਨ ਭਜ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ / ਉਹ ਘਬਰਾਈ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ / ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਕੇ ਇਕ ਟੇਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ / ਜੋਡੀ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ / ਪੰਜਾਹ ਸੈਂਟ ਫੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ / ਜੋਡੀ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ / ਹਾਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ / ਜੋਡੀ ਚੀਕਦੀ ਹੈ ਕੁਝ ਕਰ / ਮੈਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ / ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ / ਮੈਂ ਕੋਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਨਹੀਂ / ਮੰਮੀ ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਚੀਕਦੀ ਹੈ / ਦੇਖੋ ਮੇਰੀ ਧੀ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਹੈ / ਉਹੋ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ / ਇਸ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਡਾਕ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਆਂਗੀ / ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ / 'ਚਾਓ' ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ / ਮੈਂ ਝੱਟ ਪੱਟ [illegible] ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ / ਮੈਂ ਤੇ ਜੋਡੀ ਅੱਧੀ ਦਾ ਕੋਣਾ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਾਂ / ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ / ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗਲਤ ਫਲਤ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ / ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਕਸਰ ਗੱਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ / ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਾਰ ਫੋਨ ਰਖ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਾਂ / ਘਰ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਥੋੜਾ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹਾਂ / ਜੋਡੀ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰੀ ਵਾਂਗ ਸਜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ / ਮੈਂ ਹਰ ਉਠਦੀ ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕਦਮ ਘਬਰਾਹਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ / ਦੇਖੋ / ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ / ਜਿਵੇਂ ਕਿਰਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀਂ ਸਟਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ / .

ਇੰਟਰਵਿਊ

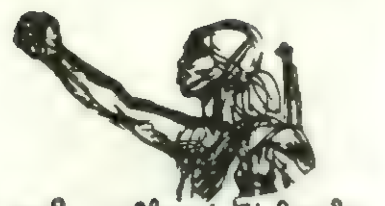

ਕਨੇਡੀਅਨ ਫਾਰਮ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਓਨਟੇਰੀਓ ਅਤੇ ਲੈਂਗਲੀ,(ਬੀ.ਸੀ.) ਵਿੱਚ ਹੜਤਾਲ ਉਪਰ ਹਨ। ਲੈਂਗਲੀ ਇਲਾਕੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਖੁੰਬਾਂ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਤੀਹਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਾਮੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਖੁੰਬਾਂ ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਔਰਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸ ਰੇਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪੈਸੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਖੁੰਬਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਔਸਤਨ ਘੰਟੇ ਦੇ 6-7 ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਵੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੰਟੇ ਦੇ ਕੁੱਝ ਸੈਂਟ ਹੀ ਮਸਾਂ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵੀ ਚੰਗੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ 'ਓਵਰਟਾਈਮ' ਨਹੀਂ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਕੰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਝਵਾਂ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ, ਲੰਚ ਰੂਮ, ਵਾਸ਼ਰੂਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਸਲੂਕ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ CFU ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਥੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਫਾਰਮਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਫਾਰਮਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਪਈ। CFU ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਹੜਤਾਲ ਹੈ ਤੇ ਫਾਰਮਰ ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਜੁੱਟ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਮੇ ਵੀ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਅਸੀਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਾਮਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿਕਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਰਾਤ ਦੀ ਵਕਤ ਪਿਕਟ ਉਪਰ ਮੌਜੂਦ ਪੰਜ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੜਤਾਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। [ਅਮਰਜੀਤ ਤੇ ਸਾਧੂ]

? : ਤਫ਼ਸੀਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਖਤ ਹੈ?

ਪਹਿਲੀ : ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬੀਰ ਜੀ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ 'ਹਾਰਡ' ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਝੁਕ ਕੇ ਕਰਨਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀ : ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਲੈਡਰ' (ਪੌੜੀ) ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਆ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਠੰਡੇ ਰੂਮ ਆ ਉਹ ਤਾਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਆ ਪਰ ਉਪਰਲੇ ਦੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਲੈਡਰ ਨਾਲ ਕਰੀਦੇ ਆ ਤੇ ਉਹ ਲੈਡਰ ਇੱਕ ਬੈੱਡ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਬੈੱਡ ਤੇ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨੀ ਵੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਆ।

? : ਇਸ ਖੁੰਬਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਕਾਮੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਦੂਜੀ : ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਰੂਮ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਜਿਦਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ 35 ਕਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ - ਪੈਂਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਦੇ ਈ ਸੀਗੇ ਤੇ ਹੁਣ ਛੇ ਰੂਮ ਰਹਿ ਗਏ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਕੰਮ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਘੱਟ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ। ਹੁਣ ਜਿਦਾਂ 19 ਕੁ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਗੇ।

? : ਇਹਨਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੰਨੇ ਹਨ?

ਦੂਜੀ : ਜਿਹੜੇ 'ਪਿੱਕਰ' ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਗੋਰੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕੋਈ ਦੋ ਦਿਨ ਲਾ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕੋਈ ਹਫ਼ਤਾ ਲਾ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਇਹਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਾਏ। ਆਉਂਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਨ। 'ਮੋਸਟਲੀ' ਕੁੜੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਗੋਰੇ ਸਨ।

? : ਇਹਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ?

ਦੂਜੀ : ਇੱਕ ਤਾਂ ਕੰਮ ਭਾਰਾ ਆ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਾਰਾ ਕੰਮ ਘੱਟ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹੀ 'ਰੀਜ਼ਨ' ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੰਮ ਭਾਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਕਲੀਫ਼ 'ਬੈਕ-ਪਰਾਬਲਮ' ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ : ਜਦੋਂ ਖੁੰਬਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪਿੱਕ ਕਰਨੀਆਂ ਹਾਰਡ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਬਣਦਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੱਕ ਰੂਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

? : ਇਥੇ ਜਿਹੜੀ ਕਨੇਡੀਅਨ ਫਾਰਮ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ (CFU) ਬਣੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਚਿਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ?

ਪਹਿਲੀ : ਸਾਨੂੰ 'ਸਾਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ' ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ।

? : ਇਥੇ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਫਾਰਮਰ ਨੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਜਾਂ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਪਹਿਲੀ : ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਕਰਕੇ 'ਹੈਰਾਸਮੈਂਟ' ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਸੀ ਗੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਬਦਲੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਕ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਰ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਖੁੰਬਾਂ ਖ਼ਰਾਬ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੇ ਇਹ ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪਿਕਚਰ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 'ਹੈਰਾਸ' ਕਰ ਸਕਣ।

ਦੂਜੀ : ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੋਈਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਗਾਰਡੇਜ਼ 'ਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਕੁੱਟੀ ਦੀਆਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ 'ਧਾਰਨ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿਕਚਰਾਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਬਈ ਏਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਮੁੱਢੀਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਬਈ ਅਸੀਂ ਗਰੇਡ A ਵਿੱਚ ਗਰੇਡ B ਰਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲੀ : ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ 'ਹੈਰਾਸਮੈਂਟ' ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਬਈ ਇਹ ਤਰ ਕੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਛੱਡੇ ਹਟ ਜਾਣ।

ਦੂਜੀ : ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਆਪਣੇ 'ਲਾਇਰ' (ਵਕੀਲ) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਕੱਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਇਹੋ 'ਸ਼ੋਅ' ਕੀਤਾ ਸੀ ਬਈ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਠੀਕ ਕਰਦੀਆਂ— ਸ਼ੌਪ-ਫਲੋਰ ਤੇ ਗਈਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਵੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਇੱਕ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਪਾਈ। ਇਹ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੜਤਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਰਕਰ ਦਾ ਕੇਸ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।

? : ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ?

ਦੂਜੀ : ਇੱਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ 'ਜਾਬ ਸਕਿਉਰਿਟੀ' ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਜਿਵੇਂ, ਲਾਈਟ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਹ ਬਲਬ ਡਿਊਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਬੱਲਬ ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸਦਾ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਕੇ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦੇਈ ਪਈ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਾਂ ਇਵੇਂ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਪਹਿਲੀ : ਕਾਲੇ ਜੇ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਬਲਬ ਅੱਜ ਫਿਊਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਬਈ ਅਸੀਂ ਹੋਰ 'ਟਾਈਮ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਪਰ ਬੱਲਬ ਦੇ ਫਿਊਜ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਦੂਜੀ : ਉਹ ਬੱਲਬ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆ - ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਫਿਊਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਆ।

ਪਹਿਲੀ : ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਸਾਡੇ ਇਵੇਂ ਸੀ ਬਈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਇਕ ਰੂਮ ਫਿਨਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਈ ਫਲਾਣੇ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖਣੋਂ ਵੀ ਹਟ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਪੈਂਦਾ ਬਈ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾਈਏ।

ਦੂਜੀ : ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਫਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਘੱਲ ਦੇਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਡਾ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਟਾਈਮ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ : ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਟਾਈਮ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪੀਸ-ਰੇਟ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਟਾਈਮ ਲੱਗੇ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਬਣਦੇ ਭਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ 'ਮਨੀ' ਮਿਲਦੀ ਆ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਏਦਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੂਜੀ : ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਤੇ ਆਈ ਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਫਿਨਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘੰਟਾ ਲਾ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਈਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਆਉਣਾ ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਾਢੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਤੱਕ ਦੀ ਟਾਈਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਤਲਬ ਸਾਨੂੰ ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਓਵਰਟਾਈਮ ਥੋੜੇ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ 'ਸਪਰ-ਟਾਈਮ' ਛੇ ਵਜੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ - ਪਰ ਹੁਣ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅੱਠ ਵੀ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ, ਨੌਂ ਵੀ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਫੇਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਛੇ ਵਜੇ ਸਪਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ 'ਟੀ-ਬ੍ਰੇਕ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਛੇ-ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਬਰੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ।

? : ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ 'ਫੈਸਿਲਟੀਜ਼' ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ:- ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਲੰਚ ਰੂਮ, ਬਾਥਰੂਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਦੂਜੀ : ਹਾਂ ਲੰਚ ਰੂਮ ਤਾਂ ਹੈਗਾ। ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਅੱਧੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬੈਠ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਧੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ। ਬਾਥਰੂਮ ਇੱਕੋ ਹੀ ਆ। ਹੁਣ ਦੇਖ ਲਉ ਇੰਨੇ ਵਰਕਰ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੀਵੀਆਂ ਆਦਮੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਹੀ ਬਾਥਰੂਮ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਔਖਿਆਈਆਂ ਆਉਂਦੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦਾ ਲੰਚ ਮਿਲਦਾ ਆ। ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਲੰਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਾਥਰੂਮ ਯੂਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਟੀ-ਟਾਈਮ' ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕ ਦੋ ਜਣੀਆਂ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਇਹ 'ਪ੍ਰਾਬਲਮ' ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹੀ ਹੈ।

? : ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ?

ਜੂਸੀ : ਅਪ੍ਰੈਲ 14 ਨੂੰ

? : ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਜੂਸੀ : ਇਕ ਤਾਂ ਅਸੀਂ 'ਆਟੋਮੈਟਿਕ' ਮੰਗਦੇ ਆਂ। ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਚੈਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ਪੇਅ-ਰੋਲ ਰਾਹੀਂ। ਯੂਨੀਅਨ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਇਹ (ਫਾਰਮਰ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਯੂਨੀਅਨ ਜੁਆਇਨ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਨਾਲੇ ਜਾਬ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ। ਸਾਨੂੰ 'ਪੇਡ' 'ਟੀ-ਬ੍ਰੇਕ' ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ। ਹੋਰ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰਨਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਵਾਂਗ ਛੁੱਟੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ 'ਸਟੈਚੂਟਰੀ-ਹਾਲੀਡੇਜ਼' ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਓਵਰਟਾਈਮ ਵੀ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਨੂੰ 'ਵੀਕਐਂਡ' ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਪਈ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਹੋਲ-ਡੇ' ਆਉਣਾ ਪੈਣਾ।

ਪਾਟਸੀ : ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ 'ਵਾਕ-ਆਊਟ' ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਆ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀਕ ਐਂਡ ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ 'ਫੋਰਸ' ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜੂਸੀ : ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਾਰਮਰ ਦੀ ਵਾਈਫ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਾ ਲਏ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਫੇਰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬੁਲਾ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉਪਰ 'ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ' ਪਾਇਆ ਪਈ ਇਹ ਠੀਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। 'ਸਲੋਅ' ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ - 'ਚੀਟ ਕਰਦੀਆਂ' -

ਪਾਟਸੀ : ਇਵੇਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ 'ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਸ਼ਨ' ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀਗੇ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਗੱਲੇ ਕਰਕੇ ਪਰਾਧ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕੁੜੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਹੈਰਾਸ' ਕਰਨ ਦੀ ਟਰਾਈ ਕਰਦੇ ਸੀਗੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਪਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੰਟਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ।

? : ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫਾਰਮ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੈਂਡਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਠੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ?

ਜੂਸੀ : ਉਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਂਡਲ ਕਰਦੇ ਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਕੇ ਇਕੱਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀ ਸਪੋਰਟ ਆ।

ਪਾਟਸੀ : ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹੀਏ ਪਈ ਤੁਸੀਂ ਆਓ, ਉਹ ਉਸੇ ਵਕਤ ਆਉਂਦੇ ਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ - 'ਹਾਰਡ' ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਸਾਡੇ।

? : ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ - ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਜੀਅ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੜਤਾਲ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਜੂਸੀ : ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਆ ਪਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਧੱਕੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਆ ਹੱਕ ਤਾਂ ਲੈਣੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਆ।

ਪਾਟਸੀ : ਇਸ 'ਸਟਰੱਗਲ' ਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਆ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਆ।

? : ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?

ਜੂਸੀ : ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਪਈ ਸ਼ਾਇਦ ਜੇ ਯੂਨੀਅਨ ਅਸੀਂ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਉਹ ਨਾ 'ਸਕਸੈਸਫੁਲ' ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਫਾਇਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਆ - ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘੱਟ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਆ। ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਪਈ ਇਹਦੇ ਆਹ ਫਾਇਦੇ ਆ ਤੇ ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਆਪੇ ਯੂਨੀਅਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਆ।

ਪਾਟਸੀ : ਜਦੋਂ ਦਾ ਹੁਣ ਪੀਸ ਰੇਟ ਦੇ ਵਿਚ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਹੋਇਆ ਉਦੋਂ ਦਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਆ ਪਈ ਯੂਨੀਅਨ ਚੰਗੀ ਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਡਰਦੇ ਸੀ ਪਈ ਇਹ ਤਾਂ ਔਖੇ ਹੀ ਆ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਫਾਇਦਾ ਘੱਟ ਹੈ ਜੂ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੋਣਾ ਪਈ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣਾ ਆ। ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ - ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਆ ਪਈ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਫੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਊਗੀ।

? : ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਮੁੱਚੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਤਿ-

ਬਾਕੀ ਸਫਾ 24 ਤੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਆਰਥਕਤਾ
(PUNJABI WOMEN AND CANADIAN ECONOMY)

ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ

ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਛਡਿਆਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ, ਆਪਣੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਸਹਿਜ ਹੀ ਅਪਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਸਾਡੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭੈਣਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਪੋਲਟ੍ਰੀ ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਹੋਟਲਾਂ ਮੋਟਲਾਂ, ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ, ਦਫ਼ਤਰਾਂ, ਬੈਂਕਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਮ ਭਾਲਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਨੱਠ ਭੱਜ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ— ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣੀ ਤੇ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਸਿਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਣ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਜਾਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ, ਮਾਵਾਂ, ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ।

ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੈਂਟ ਔਰਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕਈ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਮੋਰਗੇਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ, ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪੌਂਸਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਜੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਵਧਦੇ ਖਰਚ ਮਰਦ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਔਰਤ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖਰਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੁਝ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪਤੀ ਵਲੋਂ ਏਨਾ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਅੱਠ ਦਸ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਤਾਹਨੇ— ਵਿਹਲੜ, ਨਿਕੰਮੀ, ਵਿਹਲੀ ਬੈਠੀ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਬੋਝ ਨਾ ਬਣੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕਮਾਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਪਰਵਾਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਸੂਤ ਜਾਣ ਕੇ ਔਰਤ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ ਬਾਂਝ ਔਰਤ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀ ਰਹੇ।

ਕਈ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਥੇ ਔਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਵਿਧਵਾਵਾਂ, ਪਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਈਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਔਰਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਖਰਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋ ਦੋ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਯਾਨੀ 16 ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਕੇਸ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰਾ ਰਖਣ ਲਈ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਉੱਚਾ ਰਖਣ ਲਈ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਕਾਰਣ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਸਾਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਰਥਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹਿੱਸਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਡਾਲਰ ਕਮਾਂਦੀਆਂ ਕਮਾਂਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਗ ਵਿਚ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ— ਬੈੱਕ ਪ੍ਰਾਬਲਮ, ਘੱਟ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਦਰਦ, ਤੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਆਦਿ ਰੋਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗੌਰਵਮਈ ਗੱਲ ਹੈ; ਪਰ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਗੌਰਵ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ; ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਜਗੀਰੂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ

ਨੂੰ, ਉਸ ਦੀ ਓਹੀ ਮਾਣਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਰਦ ਨੂੰ — ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਕਮਾਊ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ — ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:

- ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ। ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਜਾਂ ਡੇ-ਕੇਅਰ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਛੱਡਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੀਆਂ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਏਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਸੱਤ ਦਸ ਡੇ-ਕੇਅਰ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦਸ ਤਕ — ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਪਾਲਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਚਰਣ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ [illegible]
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਪੌਂਸਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਮੰਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤਾ ਇਕੱਲਤਾ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਉਤੇ ਕਰਾਰੀ ਕਸਕਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਖਿਚੋਤਾਣ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ — ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣੀ, ਭਾਂਡੇ ਧੋਣੇ, ਕਪੜੇ ਧੋਣੇ, ਸਫਾਈਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣਾ, ਤੇ ਹੋਰ [illegible] ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਔਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਵਿਦਵਾਨ [illegible] ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਇਹ ਦੇਖਣ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਭਾਵੇਂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਆਏ ਪਰ ਘਰ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਪਤੀ ਵੀ ਰੋਟੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝ-ਭਾਈਵਾਲੀ ਰਹਿਣੀਆਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਣ, ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਔਰਤ ਬਹੁਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਸਬਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਦੇ ਕਰਨਾ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਭਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ — ਸਾਡੇ ਸਾਂਝ-ਭਾਈਵਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਮੂਲ ਧਾਰਨੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਜੁਗੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਰਕੇ ਜਿਥੇ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤ ਦੇ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁੱਛ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤੇ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 16 ਤੋਂ 18 ਘੰਟੇ ਹੱਡ ਤੋੜਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਕਾਮਾ ਔਰਤਾਂ। ਉਹ ਦਸ ਘੰਟੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਬਾਕੀ ਛੇ ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਘਰ ਦੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਇਹ ਯੋਗਦਾਨ ਕਿੱਤਾ ਕਰੀ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾਲ ਜਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਔਰਤ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਦ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਬ ਮਰਦ ਦੇ ਕੋ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਜੀਬ ਇਸ ਪਰਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕੱਲ ਹਨ ਜਾਂ ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ

ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਦਾਦੀ ਨਾਨੀ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ ਘੜੀ ਖੇਡ ਕੇ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਔਰਤ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ' ਤੇ ਉਸ ਕੰਮ ਦੀ ਇਵੇਂ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਘਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸਮਾਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ (Housewife) ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬੱਚਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਆਰਥਕ ਸਮਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾਜ ਲਈ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਆਰਥਿਕ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਤੱਥ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਸਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ (Economists), ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦੇ wages ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕ ਦੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲਗਭਗ 785 ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਔਰਤ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣਾ, ਭਾਂਡੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨੇ, ਸਫ਼ਾਈ, ਘਰ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ, ਗਰੋਸਰੀ ਖ਼ਰੀਦਣੀ, ਨਰਸ ਵਾਂਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ, ਮਾਲੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ, ਕਪੜੇ ਧੋਣੇ, ਕਪੜੇ ਸਿਉਣੇ, ਬਾਗ਼ਬਾਨੀ, ਪਰਵਾਰਕ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਬਾਲ-ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ, ਟੈਕਸੀ ਡ੍ਰਾਈਵਰ ਬਣ ਕੇ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜਾਂ ਲੈਣਾ, ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਬਜਟ, ਧੋਬੀ ਕੀ ਪੱਕਾ, ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਦੇ, ਸੈਕਟਰੀ ਦਾ ਕੰਮ, ਤੇ ਡਾਕ ਤੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਆਦਿ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਬੋਝਾ ਹੁੰਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ 785 ਡਾਲਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਦੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖ਼ਾਹ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਬੇਬੀਸਿਟਰ ਜਾਂ ਆਇਆ ਰੱਖਣੀ ਜੋ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਦੋ ਜਾਂ ਡਾਲਰ ਲਿਆ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ, ਘਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਤੇ ਕਪੜੇ ਆਦਿ ਧੋਣ ਲਈ ਜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਵੀ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਪਰ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਜੋ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਨੌਕਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ appointment letter ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ Paycheque. ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸਦਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਹੱਤਤਾ ਇਕ ਮਾਂ, ਪਤਨੀ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਦੀ ਕਦਰ ਆਰਥਕ ਯੋਗਦਾਨੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਭੈਣਾਂ ਜੋ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਅਦਿੱਖ ਆਰਥਕਤਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੋਜ਼ੇ ਲਬਲਾਂ

ਜੋਜ਼ੇ ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਫ੍ਰੈਂਚ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ੍ਰੈਂਚ ਤੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਉਸਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ "Vinegar" ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਨੁਵਾਦ : ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕਹਾਣੀ

ਸਿਰਕਾ

"ਬਸ ਕਰੋ ਮੁੰਡਿਓ, ਚੁੱਪ ਕਰੋ ਸ਼ੋਰ ਨਹ! ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਥੱਕੀ ਹੋਈ ਹਾਂ!" ਦਰਵਿਹੜੇ ਸ਼ੋਰ! ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲਗ ਰਹੀ ਹਾਂ ਦਿਸਦੀ ਦਿਸਦੀ... ਕੱਲ੍ਹ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ, ਅੱਜ ਤੇ ਭਲਕੇ ਦੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਰਹਿਣੈ — ਬੱਚੇ, ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਧੰਦਾ, ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ — ਸਿਰਦਰਦ... ਰਸ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੈਂਦੀ... ਅੰਡੇ, ਸਿਰਕਾ... ...

ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਨਲਕਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡਿਆ, ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਵਗੀ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਰਸੋਈ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਸਟੋਵ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਬਲਦਿਐ, ਤੇ... ...

"ਮੰਮੀ, ਮੰਮੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਖਾਣਾ ਕਦੋਂ ਕੁ ਤਕ ਤਿਆਰ ਹੋਏਗਾ?"

"ਓ ਜ਼ੈਰਨ, ਛੇ ਕੁ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਕਿਉਂ ਕੀ ਗੱਲ ਐ?"

"ਮੈਂ ਜਾਣੇ ਜ਼ੈਰੇਡਰ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।"

"ਤੂੰ ਖੇਡ ਸਕਦੀ ਹੈਂ ਪਰ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰੀਂ ਘਰ ਆਉਣ 'ਚ।"

"ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਬਾਏ।"

"ਬਾਏ, ਬਾਏ!" ਹਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਪਈ ਸਾਂ? ਓ ਹਾਂ, ਸਿਰਕਾ...

ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਛੱਡ ਗਏ ਨੇ, ਇਕ ਵੀ ਨਾ ਬਚਿਆ... ਹੋਰ ਵੀ ਦੇਖ ਲਵਾਂ ਕੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ... ਹੈ ਦੁੱਧ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਐ, ਬਰੈਡ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਸ਼ੈਲ... ...

ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਦੀ ਹੈ: "ਹੈਲੋ. ਹਾਂ... ਹਾਏ, ਕਰਿਸ... ਨਹੀਂ, ਓਹਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਗਈ ਹੈ... ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ... ਓ.ਕੇ. ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦਸ ਦਿਆਂਗੀ। ਸ਼ੁਕਰੀਆ। ਬਾਏ।" ਨਲਕਾ ਚਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਸੀ? ... ਆਂਡਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ। ਹਾਂ ਇਨੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਆਂਡੇ ਉਬਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਣੀ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਜਾਂਦੇ ਤੁਰਨ ਲਗਣ ਨਾਲ ਖਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਤੀਲਾ ਭਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਆਂਡੇ ਪਾ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ। ਤੇ ਸਟੋਵ ਉੱਤੇ ਰਖ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਸੇਕ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੁੱਤ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ—"ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਉਂਦੀ ਆਂ, ਮੁੰਡਿਓ, ਮੈਂ ਆ ਕੁਝ ਵਾਸਤੇ ਸਟੋਰ ਤੱਕ ਚਲੀ ਆਂ।" ਬਾਹਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਘਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬਾਹਰ ਦੇ ਠੰਡਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਮਾਣ ਲਏ, ਪੰਛੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮਾਣ ਲਏ ਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਰੁਖ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾਏ।

ਬਾਹਰ ਆਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਆਸਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਭੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਸ ਤਾਂ ਵੀ ਐ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਰਕਾ, ਦੁੱਧ ਤੇ ਬਰੈਡ ਹੀ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਹੈ! ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਿਰਕਾ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਜੈਸਾ ਦਾ ਹੈ!

"ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਿਰਕਾ ਕਿਥੇ ਹੋਏਗਾ?"

"ਹਾਂ, ਉਸ ਕੰਧ ਨਾਲ ਦੀ ਸ਼ੈਲਫ਼ ਤੇ ਦੇਖੋ ਤਾਂ, ਉਹ ਦਿਸੇ, ਦਿਸਦਾ ਏ ਨਾ?"

"ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਸ਼ੁਕਰੀਆ। ਇਹ ਸਿਰਕਾ ਤਾਂ ਬੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਹੈ ਨਾ?"

"ਹਾਂ, ਸਰਜਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਣੇ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ।"

"ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਚੋਰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਗਿਆਂ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਨ ਸਾਰਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਹੀ ਰਖੇਗਾ।"

"ਹੂੰ ..."

"ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਾਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ ... ਪਰ ਰੋਟੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਘਰ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਕਾਇਆ ਖਾਣਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਕਾਏ ਖਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ। ਉਹ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਕੁੜੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।"

"ਹੂੰ ..." ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੰਧੂ ਜੈਂਹ ਹੀ ਆਖੀ ਸਾਂ

"ਪੁੱਤ ਮੇਰੇ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀ ਦੱਸਾਂ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੋ ਫਿਰ ਉਹ ਘਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

"ਹੋ ਸਕਦੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋਵਣ।" ਉਸਦੀ ਤੱਕਣੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਬੀਤਿਆ ਕਰੂ ਕੁੱਝ ਹੁੰਦਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

"ਆ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਕਾਰ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਬਚ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਕਾਰ ਤਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਭੱਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਖ਼ਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਾਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਕਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ [illegible] ... ਆਤੇ ..."

"ਅੱਛਾ? ..." ਸਿੰਧੂ, ਦੁੱਧ, ਪੋਤੇ।

"ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਨਾ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਧੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੰਭਾਲਦੀ; ਉਸਦਾ ਸੌਣ ਕਮਰਾ ਤਾਂ ਕਬਾੜੀਏ ਦਾ ਕਮਰਾ ਲਗਦੈ।

— ਪੋਤੇ, ਸਿੰਧੂ, ਤੇ ... ਤੇ ...

"ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਦੀ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਸ ... ਜਾਂ ਉਹਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਮੈਥੋਂ ਕੀ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।"

"ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।"

"ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਨਾ ਸਮਝਣਾ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਸਾਰੇ ਇਹ ਬੱਚੇ ਹੀ ਤਾਂ ਨੇ। ਆਪੇ ਸਿੱਖ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦਾ ਸਨ ਜੋੜੇ ਇੱਕੋ ਥੈਲੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਨਾ ਇਧਰ ਆਉਂਦੇ, ਨਾ ਉਧਰ ਜਾਂਦੇ, ਮੇਰਾ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰੀਂ ਮਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੇ, ਮੈਂ ਉਹ ਲੈਣਾ — ਜੋ ਉਵੇਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ... ਮੈਂ ਇਕ ਚੰਗੀ ਮਾਂ ਬਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ... ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ... ..."

ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੁ ਘੁਮਾ ਕੇ ਸਿੰਧੂ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਹ ਚੁਕਦੀ ਹਾਂ ... ਅੱਖ ਕੁ ਘੁਮਾ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ...... ਹਾਏ ਵਿਚਾਰੀ ਕਿੰਨੀ ਬੇਬਸ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੇ! ... ਹੈ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ? ... ...

"ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਰੁਝਿਆ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ... ਹਾਏ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ... ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਇਹ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਰੁਝੇਵਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ ... ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਮਨਪਸੰਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਕਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ [illegible] [illegible]

ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਸੜਕੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਇਕ ਤਾਂ। ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਹੋਏ ਉਹ ਕੰਨੋਂ ਫੜੀ ਘਰ ਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਾ ਠੰਡੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਣ... ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਵਾਰ ਰੋਕੇ ਤੋਂ ਕੁਰਾਹ ਤੇ ਚੀਜ਼ ਆਇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਇਆਣਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਰੋਕਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੀ ਪੁੱਛਦੀ ਸੀ ਚੀਜ਼? ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੀ ਰੋਕੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਸੀ। ਤੇ ਇਹ ਜਦ... ਉਹ..."

— ਹਾਏ ਰੱਬਾ, ਕੀ ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਸ ਔਰਤ ਵਰਗਾ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ... ਨਹੀਂ; ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕਦੀ ਇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ, ਮੈਂ ਇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ... "ਹੋ ਸਕਦੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਮਜਬੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹੋਵੋ।"

"ਹਾਂ, ਹਾਂ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸੀ; ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ... ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਆਪ ਉਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ ਕਿਤਾ। ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਘਬਰਾਈ ਹੋਈ ਸੀ... ਬਸ, ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ।"

"ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ, ਯਾਦ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਡਰੇ ਹੋਏ ਸੋ... ਪਰ... ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਉੱਤੇ ਆਪ ਉਸ ਗਲੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਤੁਰ ਆਈ ਸਾਂ।"

"ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਔਰਤ। ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਏਹੀ ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਈ ਰਖਿਆ... ਪਰ ਇਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਦਿਲ ਕੁਝ ਹਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

"ਸੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਆਏ ਆਇਓ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ। ਚੰਗਾ ਫਿਰ, ਚਾਹ।"

ਇਉਂ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਬਰੈੱਡ ਖਰੀਦ ਕੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਦੂਜੇ ਤਰ ਪੌੜੀ ਹਾਂ। ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਿਰਮਲ ਨੂੰ ਘਰ ਆਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ:

"ਹਾਏ, ਨਿਰਮਲ, ਤੂੰ ਕਦੋਂ ਦਾ ਆਇਆ ਹੋਇਐਂ?"

"ਹੁਣੇ ਹੀ ਆਇਐਂ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ। ਪਰ ਤੂੰ ਅੱਜ ਏਨੀ ਦੇਰ ਕਿਵੇਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀ?"

"ਸਟੋਰ ਗਈ ਸਾਂ ਕੁਝ ਸੌਦਾ ਪੱਤਾ ਲੈਣ।"

"ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਏਨੀ ਦੇਰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਗਈ?"

"ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ, ਵਿਚਾਰੀ! ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ ਕਿਤੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜ਼ਾਇਕਾ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਕੌੜਾ ਸੀ।"

o o o

ਸਫ਼ਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ—

-ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਵੀ ਸਾਹ ਰਾਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯੋਗ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ (ਇਕੱਲੀ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ) ਵਿਚੋਂ ਕਿਤੇ ਕਿਹੀ ਮੱਦਦ ਤੇ ਹਮਾਇਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ?

ਦੂਜੀ : ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਬਹੁਤ ਮੱਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਪਿਕਟ ਤੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ- ਹਰ ਸ਼ਿਫਟ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਦਮੀ ਆ ਸਕਦੇ ਆ, ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਆ। ਇਹ ਕੰਮ ਯੂਨੀਅਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸਪੋਰਟ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ : ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਆ। ਸਾਡੀ 'ਸਟਰੱਗਲ' ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਆ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਵੱਧਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਆਂ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੋਂ 'ਸਪੋਰਟਰ' ਆਉਂਦੇ ਆ।

? : ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕੋਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹੋ?

ਦੂਜੀ : ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਿਹੀ ਹੁਣ ਸਪੋਰਟ ਮਿਲਦੀ ਆ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਆ। ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਆਂ ਬਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪੋਰਟ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਟਰੱਗਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਏ।

o o o

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

PUNJABI LITERARY ASSOCIATION • P.O. BOX 67744 • VANCOUVER, B.C., CANADA V5W 3V2

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਇਕ ਜੂਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਭਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਾਰ ਫੋਰਟ ਨੈਲਸਨ (ਬੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇ-ਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੇ ਇਨਚਾਰਜ ਵਜ਼ੀਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਬੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਲ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਮੂਲ ਸਮਸਿਆ ਚੰਗੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗਾਉਣ ਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਆਰਟੀਕਲ "ਭਾਰਤੀ ਅਸੰਬਲੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ-ਸਭਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ" ਸੁਣਾਇਆ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਵੀਆਂ ਕ-ਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਵਿਅੰਗਕਾਰੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਕਨੇਡੀ-ਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵਵਾਦ ਅਤੇ ਇਕਹਰੀ ਸੋਚ ਤੇ ਵੈਨਸ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰ-ਸੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦਵਸਤ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ। ਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਕਸਰੀ ਹਨ, ਅਤੇ 'ਸਹਿਜ ਤਥਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਤ ਚੇਤੰਨਤਾ' ਦੇ ਝੂਠੀ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਸਾਹਰੇ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਕਦੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੀਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਵਿ ਅਭਿਆਸਕਾਰੀ ਨਵੀਂ ਦੌਰ ਦੇ ਸਕਟ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਇਨ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿੱਤ-ਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਸਹਿਮਤ ਸਨ।

ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦਰਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਟਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਥੁੜ੍ਹੋਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਨਾ ਸਕੀਆਂ ਜਿਸ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ੦ ੦ ੦

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨ, ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਰਚਤ ਸਾਹਿਤ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਫੂਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਬੰਧੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ:

ਫੋਨ :- 950- 3734

ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ

ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ
P.O. BOX 67681 STN. "O"
VANCOUVER, B.C. V5W 3V2

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ

* ਮੈਂ ਨੇ ਡਾਲਰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਉ।
* ਮੈਂ ਨੇ ਡਾਲਰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੇਰੇ ਸਨੇਹੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਓ।

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਾ ਬਦਲੇ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ:
i) ਨਵਾਂ ਪਤਾ
ii) ਜ਼ਿੱਪ ਨੰਬਰ
iii) ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ
iv) ਐਕਸਪਾਇਰੀ ਨੰਬਰ
ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ।

Western Canada's Sole Distributors for
ESQUIRE Video Cassettes

Goyal Import-Export Ltd

PROUDLY ANNOUNCE THE ARRIVAL OF NEW MOVIES

LONG AWAITED PUNJABI FILM. MEHAR MITTAL RAJINDER NATH WITH MANOJ KUMAR AS

JAT PUNJABI

ASHOK KUMAR JETENDRA HEMA MALINI IN

JYOTI

SUNIL DUTT'S

ROCKY

WITH :- SUNIL DUTT, SANJAY DUTT, TINA MUNIM, RAKHI RENA ROY, RANJIT, AMJAD KHAN

G.P. SIPPY'S

SHAAN

* AMITABH BACHAN, SHASHI-KAPOOR, SHATRUGHAN SINHA, PARVEEN BABI, BINDIYA GO-SWAMI, SUNIL DUTT etc.

EXCELLENT VIDEO MACHINE PRICES

TOSHIBA'S V- 8000 (1981 model) NOW - $ 1170-00 WITH ONE FREE MOVIE.

RCA's VET 650 JUST — 1375

ALSO :- ADALAT, PARVIRISH, PROF. PYARELAL, MUGHLE-AZAM. etc.

MAIL ORDERS ACCEPTED

CONTACT US AT:-
4156 FRASER ST. VANCOUVER
PH: 873-8308 & 9

ਕਿੰਤੂ

ਸੰਪਾਦਕ :
ਸੀ. ਮਾਰਕੰਡਾ

ਸਲਾਹਕਾਰ :
ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ
ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ
ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜਗਤਾਰ

ਵਿਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ :
ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ

ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਮਾਸਕ ਕਿੰਤੂ ਜੋ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੋਂ ਛਪਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਹੁਣ ਅਪ੍ਰੈਲ 1981 ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ : 12 ਡਾਲਰ

ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ :

ਸੰਪਾਦਕ ਕਿੰਤੂ
ਤਪਾ (ਸੰਗਰੂਰ)
ਪੰਜਾਬ - INDIA

ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ
DESIGN MANAGER
PROCTOR & GAMBLE CELLULOSE LTD.
GRANDE PRAIRIE, ALBERTA, T8V 3A9

ਪੁਰਸਕਾਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨ : ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਨੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅੰਗ ਸੰਗ', ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁੰਦੂਕਾਰਾ', ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਰਫ', ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੀ ਗਦ ਪੁਸਤਕ 'ਅੱਧੀ ਮਿੱਟੀ ਅੱਧਾ ਸੋਨਾ' ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਕਲ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਏਕ ਛੋਟੀ ਸੀ ਲੜਾਈ' ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪਰਿਸ਼ਦ ਨੇ ਸਰਬ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

– [illegible]

If you are looking for
*Quality
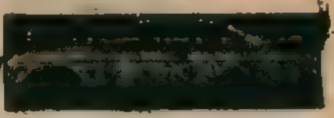
* Quality
* Price
* After sale service when buying your car contact

Kuldip S. Jhand

ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਖ੍ਰੀਦਣੀ ਜਾਂ ਟਰੇਡ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖ੍ਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਲਦੀਪ ਝੰਡ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੂਨ ਕਰੋ

Office
521-7731
Res. 524-4137

WESTMINSTER CHEVROLET-OLDSMOBILE
12 th Ave. at Queens Ave
New West Minster

Elite Tailors

ਈਲਾਈਟ ਟੇਲਰਜ਼

4219 Main St. at 26th. 872-2276

Good selection of
men's suits, Jackets, Regular and
wide-bottom pants, shoes, ties
and belts

ALSO

Ladies suits, jackets
Regular & wide-bottom pants
and tops

ALSO AVAILABLE UNIFORMS FOR SOCCER, FIELD HOCKEY, BASEBALL & FOOTBALL.

ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਫੂਨ ਕਰੋ

ELITE TAILORS
4219 MAIN STREET
PHONE: 872-2276

* MAIL ORDERS ACCEPTED *

If you are looking for
***Quality** [redacted]
*** Quality**
*** Price**
*** After sale service when buying your car contact**
KELLY SINGH NAGI

ਜਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਖ਼ਰੀਦਣੀ
ਜਾਂ ਟਰੇਡ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਖ਼ਰੀਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਕੈਲੀ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ
ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ।

Office
521-7731
RES. 526-6959

WESTMINSTER CHEVROLET-OLDSMOBILE

12 th Ave. at Queens Ave
New West Minster

FOR YOUR INSURANCE NEEDS: SUCH AS —

* **AUTO INSURANCE**
* **BUSINESS**
* **COMMERCIAL**
* **HOME OWNERS**
* **TRAVEL INSURANCE**

BALDEV SANGRA
PH. 321-6557
(604) 687-7711
PAGER: 7646

Autoplan

ਹਰ ਪਕਾਰ ਦੇ ਬੀਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰ,ਟ੍ਰੱਕ,
ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਕੌਂਪਰ ਆਦਿ ਲਈ ਸ਼ਾਡੀਆਂ
ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

BENNET — SANGHRA
INSURANCE AGENCY LTD.
6553 VICTORIA DR.
VAN. B.C.

GOYAL TRAVEL

4152 Fraser St.
Vancouver, B.C.
Tel:
[604] 872-7658

WE OFFER THE CHEAPEST FARES TO

. India . Pakistan .
. Nairobi . Dareselam .

SPECIAL FARES FROM SEATTLE TO LONDON-
One way or Return
4 Offices in India to serve you:

New Delhi . Jullundur
. Moga Jagroan .

 ਸਫ਼ਾ 32 ਦੀ ਬਾਕੀ—

ਇਹ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੂੰਹ ਜ਼ਬਾਨੀ, ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕੀ ਚੋਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਜਨ-ਸਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਜਿਹੀ ਕਰਦੀ-ਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਦਿਨੋਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਰਰ-ਮੁਰਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਲੋਕੀਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ?

ਕਾਮੇ ਵਰਗ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੁਝ ਕੁ ਏਕੜਾਂ ਦਾ ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਜਦ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ, ਕਿਸੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਯਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਚੱਕਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਆਸਥਾ ਅਧੀਨ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕਿਨਾ ਕਾਮਾ ਵਰਗ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਕਨੂੰਨ ਬਦਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਔਕੜਾਂ ਅਤੇ ਉਲਝਣਾਂ ਵੀ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ — ਜਦ ਇਕ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਨੇਡਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਜਵਾਨ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਥੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਲਈ (ਜਾਂ ਉਸ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਲਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇ।) ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਸੰਭਵ, ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਹਨਾਂ ਹੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦੁਖਦਾਇਕ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਤਿ ਸ਼ਰਮਨਾਕ। ਉਪਰ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀਲਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਸਿੱਟੇ ਹਨ।

ਏਜੰਟ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਗ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਨ-ਸਧਾਰਨ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਟੋਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਸਿਧੇ ਸਿਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਰਗ ਦੀ ਕੀ ਜੁਰਅਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਜਾਏ। ਕਈ ਉਹ ਅਖੌਤੀ ਲੋਕ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਸੁਣ-ਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ-ਬੋਲੀਆਂ ਬਣੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁੱਟ ਕਰਕੇ, ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ, ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਦਬਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨੀਂ ਰਸਤੇ ਪਾਸੀਂ ਭਟਕਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਇਤਨਾਂ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ ਤਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਣ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਫਾਂ ਲਪੇਟ ਲੈਣ। ੦ ੦

ਬਾਬੀਸੈਂਡਜ਼ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜੂਲੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਲੜਾਈ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਕੈਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜ ਰਹੇ ਆਇਰਿਸ਼ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਏ ਹਨ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਮੰਨਣੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬੀ, ਸੈਂਡ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਗਏ। ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਇਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਕਸਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੀ ਇਕਰੀ ਰਵਾਇਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਧਰਮ ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਭਾਰ ਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਉਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਸਾਈ ਜਿਹੜੇ ਪਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਕੇ ਉੱਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਅਲਸਟਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਤੇ ਸਕਾਟਿਸ਼ ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵਿਉਪਾਰੀ ਸਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਕੈਥੋਲਿਕ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਚਾਰ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਵੀ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹਨੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ 'ਧਰਮਾਂ' ਦੇ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਸਚ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕੈਥੋਲਿਕਸ ਦੀ ਹੈ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਾੜੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਪਰੋਟੈਸਟੈਂਟ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਥੋਲਿਕਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਬਾਅ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਖਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸੋਮਾ ਹੈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਕ ਬਾਹਰਲੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣਾ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੀ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ', 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਹਨ', 'ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ', ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ) ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਸਿਰਫ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ? ਕੀ ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਉਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਥੱਲੇ ਤੰਗ ਹਨ? ਤੇ ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਇਹਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗੇਰਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਰਾਹ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ? ਜੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਕਿਸ ਪੱਖੋਂ ਠੀਕ ਹੈ? ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਸ਼ਰੇਆਮ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜਨ ਲਈ ਚੱਲੀ ਚਾਲ ਦਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁਝ---। ਇਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਥ ਅਮੀਰ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਵਿਉਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਏਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਇਕ ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅਚਾਨਕ ਬੜੇ ਨਾਟਕੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਸ਼ੱਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਚਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੁੱਖਦਾਈ ਰਾਹ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਅਮੀਰ ਆਮਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਹੋਵੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਹੈਂਕੜ ਕਾਰਨ ਮਾਸ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਯਕੀਨ ਨਾ ਕਰਨ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੇ ਗਰੀਬ ਹਨ) ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ 'ਚੋਂ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਨਾ ਹੁਣ ਕੁਝ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੜੀ ਸਾਫ ਤੇ ਠੋਸ ਮਿਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ? ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਥੇ 'ਸਭ ਠੀਕ ਠਾਕ' ਹੈ? ਕੀ ਉਥੇ ਗਰੀਬ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਨਹੀਂ? ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

'ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਹਨ' ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਗਰੀਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਅਸਰ ਪਏਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਪੀੜ੍ਹਤ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਚੰਗੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਚੰਗੇ ਵਿਹਾਰ ਜੀਵਨ ਦੀ, ਚੰਗੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ, ਰਹਿਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਘਰਾਂ ਦੀ, ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ, ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਹੋਰਨੀਂ ਪਾਸੀਂ ਲੱਗੀ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਉਕਸਾਉਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਹਰੇ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ISLAND INSURANCE AGENCY LTD.

Before You Insure It
Or Renew Your Existing Policy
See Us First

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੀਮੇ ਕਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਖਾਂ
ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਆਂ ਖਾਤਿਰ:-

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਅਠਵਾਲ

WE OFFER A COMPLETE INSURANCE SERVICE 12 MONTHS A YEAR.

* Need Life Insurance
* Accident and Sickness Policy
* Business
* Commercial; Big or Small I Can Handle All
* Homeowner
* R.R.S.P.
* Travel Insurance
* And All Other Kinds of Insurance Needs

MALKIAT SINGH ATHWAL
FIELD MANAGER

BUS: 278-3707
278-2515
RES: 271-1490

For All Your Insurance Needs
Give me a call 'n see the difference.

COMPLETE INSURANCE SERVICE SINCE 1917

ISLAND INSURANCE AGENCY LTD.

6700 No. 3 Road Phone 278-2515
Richmond, B.C. V6Y 2C3

ਬੰਬੇ ਸਵੀਟ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰ

4405 MAIN ST., VANCOUVER, B.C.

ਵੱਲੋਂ

• ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ •

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ
ਬੰਬੇ ਸਵੀਟ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਰਾਂਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ - ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ
6545 MAIN ST., (NEAR 49TH. AVE) ਦੇ ਕੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

ਉਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਮਠਿਆਈਆਂ - ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਵਾਦੀ ਖਾਣੇ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ,

• ਛੋਲੇ ਭਟੂਰੇ • ਸਮੋਸੇ • ਆਲੂ ਟਿੱਕੀ • ਕਰਾਰੇ ਕਰਾਰੇ ਗੋਲਗੱਪੇ ਆਦਿ ਆਦਿ.........ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਮਿਲੇਗਾ

ਓਪਨਿੰਗ ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੇਲ ਹੋਏਗੀ

ਇਸ ਦਿਨ ਚਾਹ ਤੇ ਮਠਿਆਈ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਮੁਫਤ ਵਰਤਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜੋ ਤੇ ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਮੁਫਤ ਮਠਿਆਈ ਖਾਓ - ਓਪਨਿੰਗ ਦੀ ਤਰੀਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੂਨਾਂ ਤੇ ਪਤਾ ਕਰੋ

874-5722
321-1414

BOMBAY SWEET MANUFACTURER

4405 MAIN ST. (AT 28TH. AVE)
VANCOUVER — TEL. 874-5722

6545 MAIN ST. (AT 49TH. AVE)
VANCOUVER, TEL. 321-1414

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਹਿੱਤਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਦੋ ਮਾਸਕ ਪੱਤਰ

WATNO DUR
P.O. BOX 67681 STN. "O"
VANCOUVER, B.C. V5W 3V2
Second class mail Reg. No. 3233

TO

ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ

ਨੋਕਝੋਕ

ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਛੱਪਦੇ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹਾਂ ਲਈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਆਮ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ :- 21 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਆਏ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਕੁੜੀ ਪਿਹਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਏਥੋਂ ਮੰਗਾ ਜਾਂ ਏਥੇ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੁੜਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਕੈਨੇਡਾ ਮੰਗਾ ਜਾਂ ਪੱਕੀ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਨਜ਼ਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਇਕ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੌਦਾ?

ਏਥੇ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿਸੇ ਇਕ ਜੀਅ ਨੂੰ ਏਥੇ ਮੰਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਬਦਲੇ ਉਸ ਹੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣਾ ਕਿਥੋਂ ਤਕ ਠੀਕ ਹੈ? ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੌਦਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਏਥੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ :- ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਵਿਆਹ, ਨੌਜੁਆਨ ਵਿਆਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕੁੱਟ, ਨੌਜੁਆਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ੦ ੦

ਕਤਲ ਤੇ ਵਾਰਦਾਤਾਂ

- ਸਰੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ ਤੇ ਭਰ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
- ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਨਾਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ (ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੇ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਮੰਗਾਉਣ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ) ਇਕ ਨਵ-ਵਿਆਹੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਪਰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਉਹਦੇ ਪੇਕੇ ਮਿਲ ਪਏ। ਜੋ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਏ।
- ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਇਕ ਯੁਵਕ ਨੇ ਇਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁੰਡਾ ਲਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਰਦਾ।

— ਬਾਕੀ ਸਫਾ ੨੮ ਤੇ

WATNO DUR (Far from the Motherland) is a literary and cultural bi-monthly of PANJABI – the mother-tongue of East Panjab (India) and West Panjab (Pakistan) – published by WATNO DUR PUBLICATIONS (Reg'd). WATNO DUR has been serving Canadian readers since July, 1973. The contributors include well-known Panjabi writers from Canada, India, Pakistan and England.

WATNO DUR
P.O. BOX 67681 STN. "O"
VANCOUVER, B.C.
V5W 3V2